

ST.—NO. 1942.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1942, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., 29. NOVEMBRA (November 29), 1944. Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

LETTO—VOL. XXXIX.

NEMŠKA ARMADA SE RĒDČI. Gornje so nemški vojaki z bojišča pri Achenu, ki so se predali ameriškim četam. Na zapadni fronti je že nad 600,000 nemških vojakov v zavezniškem ujetništvu.

Poljska zamejna vlada vedno bolj v zamotanostih

SOCIALISTI RAZDELJENI V DVE STRANI. — MOSKVA SVOJO TAKTIKO V PRID LUBLINA DOBRO IGRA. — MAURER O ZAKULISNIH SPLETKAH. — MEJ NOČE NIHCE VEC JAMCITI

V minulih predsedniških volitvah so mnogi poljski politiki s pomočjo splošne klerikalne propagande proti Rusiji poudarjali, da bo Roosevelt ob poljske glasove, če kaj ne storil v obrambu nedotakljivosti Poljske. Branili pa naj je ne pred Hitlerjem, ampak pred Stalinom. Ameriški Poljaki so se s to potezo slabo obnesli. Glasov Rooseveltu med svojim ljudstvom niso mogli dosti vzeti in tako je sedaj njihov prestidž na nič, a poljsko vprašane pa še vedno prav tam, kakor je bilo pred volitvami.

Rusi odločno za Curzonovo mejno črto.

Kar se tiče nove meje med Sovjetsko unijo in Poljsko, je Moskva odločno za tisto razdelebo, kot jo je na mirovni konferenci po prejšnji vojni za Poljsko določila Anglia z lordom Curzonom na čelu. To bi pomnilo zmanjšanje Poljske na vzhodu za mnogo tisoč kv. milij in tretjino prebivalstva. V veliki večini je ljudstvo v tem delu Poljske ukrajinske in beloruske narodnosti, okrog tri in pol milijona pa je med njimi Poljaki. Ker je torej za Rusijo Curzonova črta nesporno vprašanje, in ker poljska zamejna vlada ni mogla pridobiti ne Churchilla in ne Roosevelta, da bi zahtevala od Rusije pravilitev v prejšnjo mejo med Rusijo in Poljsko, si zamejna vlada v Londonu v svojih zahtevah po nedotakljivosti poljskih mej nikakor ne more pomagati. A vztaja pa kolikor ji dopušča njen propagandni aparat, da se uveljavlja in da se poljski osvobodilni odbor, ki ga podpira Moskva, ne upošteva za provizorično vlado. Churchill in Roosevelt sta to stališče poljske vlade nekaj časa odkrito podpirala, a sedaj pa je obema nadležno in želite, da bi prišlo čimprej do sporazuma.

Spori v vladi

V ubežni ali zamejni poljski vladi v Londonu je bilo že ve-

Ameriško unijsko delavstvo bo še razdruženo

Na konvenciji CIO, ki je bila skončana prošlo soboto v Chicago, niso govorili o slogi z A. F. of L. Odločili so se le za politično akcijo, za višje mezde, a kaj bo mogoče izvojevati brez stavk, in pa proti stavkam, dokler bo vojna.

V New Orleansu, kjer se te dni skončava konvencija AFL, pa so o politiki zelo malo govorili, ker se eksekutiva AFL ni "umešaval" vanjo. Saj uradno ne, torej se o nji tudi na konvencijah ne sme debatirati. A odborniki so poudarjali, da ima AFL skor sedem milijonov dobroih članov, in pa trdne unije, ki so še že skozi mnoga desetletja preizkušen, in da ta proces dravrega unijskega razvoja kazi samo CIO.

Velika zmota eksekutive AFL

Delavno ljudstvo v Evropi v bojih z reakcijo, ki ga tišči v stare razmere

Predsednik Wallace pravi na shodi, da bo nova doba postala "stoletje navadnega človeka". Ampak reakcija tu in v Evropi se ne zmeni za tak premokovanja in deluje na vse kriplje za obvarovanje socialnih krivic.

Posedujoči sloj v Franciji, ki je kolaboriral s Hitlerjem, in ki je glavni povzročitelj žalostnega poraza svoje dežele, se nadeja, da bo s pomočjo angleške in ameriške vojaške sile in njure diplomacije ohranil svoje privilegije in se politično utrdil predno bo francosko ljudstvo dobilo priložnost z glasovnico izreči, kakšno uredbo si želi.

Organizacije, ki so se v času okupacije z orožjem borile proti Nemcem, dočim so imoviti sloji pomagali Hitlerju, so ga morali oddati novi de Gaulleovi vojaški oblasti.

Isto je zahtevala belgijska vlada, ki se je po izgonu Nemcev vrnila v Bruselj. Dočim so belgijski ministri vdrili v London, so se delavci v Belgiji podtalno organizirali in povzročili Němcom veliko neprilik s sabotažo in tudi z orožjem so se jim upirali. Sedaj pa je vlada s premierjem Hubertom Pieriotom nastopila proti njim s silo — pravijo, da z odobritvijo zavezniškega vrhovnega poveljstva. Delavstvo je proti vladnemu nasilstvu demonstriralo in v izgredih je vladna policija 45 demonstrantov raniла, trije pa so bili ubiti. Voditelj protivladne demonstracije Fernand Demany je poročevalcem tujezemskega časopisa dejal, da od kar so Nemci izgnani, sta bila izmed 60,000 belgijskih kolaboratorjev samo dva izdalca ustreljeni, in pa štirje patrioti. Tako postopa sedanja vlada, ki nima nobenih vezi z ljudstvom, je reklo Demany.

Liberalni krogi na Angleškem so se proti taktili vlade, ki podpira na Grškem, v Belgiji, v Italiji itd. reakcijo, že oglašili, pa menda ne bo nič pomagalo. Ljudstvo v Evropi se bo moralno izpod domače reakcije in izkorisčanja samo osvoboditi, in to proti volji angleškega in ameriškega kapitalizma, ki ji pomaga in jo skuša ohraniti v sedlu.

Naše izgube na bojiščih znašajo nad pol milijona, med njimi 117 tisoč ubitih

Vojni tajnik Stimson pravi v svojem poročilu z dne 23. novembra, da znašajo izgube naše kopne armade na vseh bojiščih od pričetka vojne pa do 7. novembra 454,180 mož, med njimi 88,254 ubitih, 254,283 ranjenih, 56,442 pogrešanih in 55,210 ujetih.

Izgube mornarice v isti dobi znašajo 29,208 ubitih, 31,574 ranjenih, 9,347 pogrešanih in 4,486 ujetih.

Skupne izgube obeh oddelkov znašajo 528,795 mož med njimi 117,453 ubitih.

V primeri z ogromnimi operacijami, ki jih vrši naša armada na zapadni fronti in na Pacifiku, in pa tudi v Italiji, je treba priznati, da naše vrhovno po-

veljstvo štedi z življienjem kolikor največ more. In pa da so naši ranjeni preskrbljeni z vsem in se jih zdravi s tako nego kot se ni še zdravilo doslej vojakov v nobeni armadi na svetu.

Tako bo nešteto takih, ki bi v prejšnjih okoliščinah ostali trajno poahljenih, ozdravelo popolnoma. Nič koliko drugih ranjencev, katerim bi se posledice pozname za zmerom, ako se jih bi zdravilo po starih metodah, si je toliko opomoglo, da so že nazaj v vojni službi.

Seveda, kar se tiče izgub na bojiščih, so naše v primeri z ruskih le malenkost. Nemci trdi, da je bilo od pričetka napada na Sovjetsko unijo nad 13 milijonov sovjetskih vojakov ubi-

Gospodinje najbolj vedo, koliko višje so cene potrebščin

Milijone delavcev je nezadovoljnih z odločbo, da se mezde ne sme zvišati, ker bi to kaj lahko povzročilo inflacijo. Kaj je inflacija? Naraščanje cen. Kako so zvišane?

Tu pa se "statistike" križajo, da je kar eduno! Delavski departement vztraja, da so se potrebščine, ki jih rabi povprečna delavska družina, podražile od decembra 1941. le kakih 25 odstotkov.

Kako je delavski departement dobil to neznatno povisanje? S tem, da je izbral za skupni račun le podražitve tistih potrebščin, ki jih on smatra za najbolj nujne potrebščine. Vse druge je izpustil. Zraven tega je populoma prezrl "black market" in razna druga raketerstva, pa je bil, na papirju seveda, da nas stane vsakdanji kruh, krompir, meso in sočivje le 25% več kar pred decembrom 1941.

Druga vladna agencija, OPA (Office of Price Administration) vodi o podražitvah svojo statistiko. Pravi, da so se cene živiljenskih potrebščin zvišale od kar smo v vojni 29 odstotkov.

Biro AFL za statistike trdi, da so cene višje 43 odstotkov in CIO soglaša. A tisti, ki ugovarajo in so proti zvišanju mezde, pravijo, pa kaj zato? Mar nimaš ameriški delavci sedaj več denarja ko kdaj prej? A vprašanje, koliko odstotkov so cene živiljenskih potrebščin višje, še vedno ni rešeno, dasi so unije s svojo statistiko veliko bliže resnicni kot pa delavski departement in OPA. Gospodinje, ki stvari kupujejo, pa prav dobro vedo, koliko so cene višje in vedo tudi, da uradno določene cene, kadar greš kaj kupovati, čestokrat nič ne veljajo. Toliko stane. Ce noček kupiti, pojdi drugam. In drugje je ravno tako. Kar pomeni, da vladne statistike bazirajo na postavnih cenah, a prodajalci teh postav nič kaj ne upoštevajo.

tih, Moskva pa ugotavlja, da je padlo na ruskih bojiščih kakih devet milijonov Nemcev. Izgleda, da bo vojno proti Nemčiji morda že to zimo odločila ameriška armada na zapadni fronti in to zmago bo plačala primeroma lahko z nemškimi, sovjetskimi, angleškimi in francoskimi žrtvami razmeroma z zelo malim številom. Ameriški gre pri tem priznanje, da je bila v stanju opremljati angleško in sovjetsko armado z municijo in z drugimi potrebščinami, in da to nalogo še vedno vrši. Kajti naša vojna produkcija je tako ogromna, da je niti največji optimisti niso tolikšne pričakovali.

Casopisje v Parizu

V Parizu izhaja sedaj 12 juntrnih dnevnikov ali 6 več kot pa jih je izhajalo pred vojno.

Jugoslavija bo demokratična zvezna država

VELIK VPLIV RDEČE ARMADE V SRBIJI. — AMERIŠKA ŽURNALISTKA IZGNANA IZ BEOGRADA. — ŠUBAŠIĆ BIL NA OBISKU V MOSKVI. — POVOD VELIKO POMANJKANJE

Narodni osvobodilni odbor pod vodstvom dr. Ribarja in Tita v Beogradu živi funkcionira, to je, vrši vse vladne funkcije, razen vojaških, ki so se v področju sovjetske armade. To ne pomeni, da je nastal med Subašičem in Titom razkol, kajti po vrestih iz Londona in Moskve sta se zedinila za sodelovanje. Vlado si bosta oba režim spoznamo le jugoslovani do avtonomije in morda bolgarski, ako bo tudi Bolgrija pristopila v to zvezo.

Tudi glede macedonskega vprašanja ima Tito zdrav program. Vse macedonske kraje, ki so do te vojne pripadali Jugoslaviji, Bolgariji in Grčiji, naj bi se združilo v eno deželo in glavno mesto bi jih bil Solun. Ampak v Grčiji so to zamisel odbili in tako bo v federativni Jugoslaviji dobil avtonomijo le jugoslovanski Makedonija, in morda bolgarski, ako bo tudi Bolgrija pristopila v to zvezo.

Vprašanje zdržane Slovenije

Tita so vprašali, kakšne zatevate imata Jugoslavija po tujih teritorijih. Odgovoril je, da jih po tujih deželah še nikoli ni imela, a iz programa osvobodilne fronte in načrta Jugoslavije je znano, da hoče nazaj vse tiste jugoslovanske kraje, ki so bili v prejšnji vojni dani v nagrado drugim deželam (Italiji in Avstriji).

Združenje Slovenije bi bilo že izvršeno, ako ne bi na tolikih strategičnih točkah, v nji gospodarili še vedno Nemci, katerim pomagajo tudi takozvani domobranci. A slovenski narodni svet je Primorsko živilo proglasil za nezdružljivo zdržane Slovenije. Edino zaprek je, da bo federaliziranje prejšnje Jugoslavije, ampak povabiti v to zvezo tudi Bolgriju. Zdi se, da je Tito na posvetovanjih z Bolgari v tem oziru že precej dosegel. Tako nastaja možnost, da se bo program JRZ v tej vojni tudi glede Bolgrije uresničil, ker so zanj ljudje tam, dočim so po prejšnji vojni v Jugoslaviji odločevali ozkogrdni, sebični, kratkovidni politiki in Bolgarijo odbiali na

Spričanje zdržane Slovenije

Tita so vprašali, kakšne zatevate imata Jugoslavija po tujih teritorijih. Odgovoril je, da jih po tujih deželah še nikoli ni imela, a iz programa osvobodilne fronte in načrta Jugoslavije je znano, da hoče nazaj vse tiste jugoslovanske kraje, ki so bili v prejšnji vojni dani v nagrado drugim deželam (Italiji in Avstriji).

Srbška hegemonija odpade

S federaliziranjem države odpade srbska hegemonija, ki je v

(Konec na 3. strani.)

Spisi v koledarju iz bojev osvobodilne fronte

V prejšnjih letih so bili starokrasti sotrudniki s svojimi spisi v Am. druž. koledarju dobra zastopani. Toda pisali so doma na varnem. A stvari, ki jih imajo v letniku koledarja 1945, pa so bile napisane v taboričnih osvobodilnih frontah in vsakodobno izmed njihovih članov je bil in bo v nevarnosti za življenje, dokler ne bo sovražnik premagan. Partizanski pesnik Tone Kajuh (Kajuhov Tonč), ki je zastopan v novem letniku koledarja, je bil že ubit v spopadu z Nemci na Štajerskem.

Naš stari sotrudnik, Tone Seliškar, ki prispeva v Koledar skozi od prve svetovne vojne, je tudi v osvobodilnem gibanju. Ima samo eno oko a pomaga pa s pisateljevanjem in s pesmi, ki navdušujejo in krepe. Njegova "Pesem puntarjev", napisana med partizani, je krasno delo. Stari kraj je torej v koledarju dobro zastopan, toda povsem drugače kot pa prejšnja leta, ko je bil še mir v deželi. Iz njihovih spisov in pesmi v letniku 1945 žari duh borbe za svobodo in to direktno iz bitk zanjo.

Poleg teh je v letniku 1945 zastopanih kakih 17 tukajšnjih sotrudnikov, nekateri izmed njih spet z zgodovinskimi spisi in pa z informativnimi članki iz življenja in delovanja ameriških Slovencev.

Prav gotovo je, da bo vsebinu vsakemu ugajala. Cena koledarju je \$1.25. Lani je bila dolar. Tiskarna je nam tisk podražila nad 30 odstotkov in knjigoveznica racuna 2c več za vsak izvod. Ker so tudi posiljalni stroški večji, smo torej zelo prizadeti. A v zvezlicu smo ceno dvignili samo 25c, da s tem sij pokrijemo prej omenjene zvišane stroške. Več o vsebinu koledarja bo v prihodnji številki.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.
GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
 NAROCNINA V Združenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
 za četrt leta \$1.00.
 Inotemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.
 Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
 po poledne za priobčitev v številki tekočega tedenja.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.
 Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
 Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
 Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
 Telephone: ROCKWELL 2864

CIO bo še v politiki, a ne več le za "manjše zlo"

Ob času sedanje konvencije je imel CIO v oddelku za politično akcijo še nad pol milijona dolarjev, ki so mu ostali od zadnjih primarnih volitev. Ta denar so prispevale unije direktno in ga ni smeli zapraviti v minilu kampanji, če ni hotel priti v načrtovalje s postavo. A zakon si CIO razlagata tako, da kar se tiče primarnih volitev, v katerih ni nihče nikamor izvoljen, sme trošiti tudi tak denar, ki ga unije direktno prispevajo.

Se predno se je pričela ta konvencija CIO, ki je bila zaključena minilo soboto, je glavni odbor sklenil delegaciji predlagati, da naj politični odbor i v nadalje funkcionira ter se pripravi za kampanjo v kongresnih volitvah, ki bodo l. 1946. Kar pa se na takih konvencijah predlaga odbor, je toliko kot v naprej sprejet. CIO torej ostane v politični akciji in volilne kampanje se udeleži po izjavni odbora še bolj smotreno kakor se je je letos, ko je pravzaprav le eksperimentiral.

Sidney Hillman je delegaciji dejal, da CIO ne namerava okupirati demokratske stranke, niti ni politični odbor CIO kaka njena podružnica, pač pa povsem neodvisna politična enota. Njena naloga je pomagati takim predstavnikom ameriške vlade, ki najbolje delujejo za vzajemnost med narodi in doma pa za tako socialno politiko, ki je v korist delavnemu ljudstvu.

Posebno pa je Sidney Hillman poučil, da politična akcija unij CIO ne temelji na načelu izbiranja "manjšega zla", kot je bil v unijah doslej običaj (AFL). Nominiranje kandidatov so prepustile političnim mašinam in potem indorsirale izmed dveh slabih tistega, ki je bil po njihinem mnenju "manj slab".

Unije CIO te zmote ne bodo ponavljale, je rekel Hilman, pač pa se pogne z vso svojo močjo že v primerne volitve, da v njih pribore nominacijo svojim kandidatom in porazijo tiste, ki jih reakcija tišči v ospredje.

Iz Hilmanovih izjav je razvidno, da CIO izven države New York še ne misli na ustanovitev delavske politične stranke, pač pa bo stremel utrditi svojo pozicijo v demokratski stranki. In če tudi Hillman izjavlja, da ne stremi okupirati demokratsko stranko, ne ve nihče bolj kot demokrati sami, da ima tak namen. Morata bi utegnil v teh ambicijah uspeti tu ali tam, n. pr. v Wisconsinu, a star demokrati vedo, da jim unije stranke ne bodo vzele. Pa tudi če bi jo, ne bi izdal, ker bi demokrati politiki s svojimi "mašinami" šli v republikansko stranko, unijam pa bi ostalo le strankino ime.

Je pa po zadnjih volitvah vseeno nekaj ljudi, ki se zelo ogrevajo za ustanovitev nove stranke. To so takozvani "liberalci", ki so se v New Yorku zdržali v liberalni stranki in dali Rooseveltu na njenem tiketu nad tri sto tisoč glasov. Smatrajo, da je treba sedaj to stranko razširiti na vso deželo. Njen program je "zmerno" socialističen in enako tudi delavske stranke v isti državi, ki ji načeljujeta Hillman in kongresnik Marcantonio.

Socialistično usmerjeno politično gibanje se torej še ne bo izkristaliziralo tako kmalu. A eno je jasno. Organizirano delavstvo je poseglo v politično akcijo naravnost in soglasen sklep na konvenciji CIO je dokaz, da ostane v nji.

Zakoni proti Židom razveljavljeni, a posledic se ne more izbrisati

Židje po vsem svetu si veliko prizadevajo, da ko bo Hitler poražen, naj zanje nastane toliko ali pa še več svobode kot je je bilo, predno še je fašizem zagnal napram njim.

Ko so zavezniški udarli v Italijo in jo že dve tretjini okupirali, so razveljavili vse protiživodske zakone. V Italiji to ni težaven problem, ker je v nji le malo Židov in še tisti so bili večinoma pokatoličeni. Prva preizkušnja z ozirom na živodske vprašanja pa je nastala v Rumuniji. Premagala jo je rdeča armada in v svojih mirovnih pogojih je zahtevala odpravo antisemitskih odredov. Vlada v Bukarešti je v to pristala in podpisala vse narekovane pogoje za premirje in pa za sodelovanje z zavezniškimi silami.

Rumunija je ena izmed onih dežel, ki je imela takozvani "židovski" problem, kot ga je imela n. pr. Poljska, in še pod Avstrijo Galicija, pa tudi Madžarska, Slovaška itd.

Ko so bili v Rumuniji antisemitski zakoni razveljavljeni in svoboda za Žide proglašena, so odšli iz koncentracijskih kempov, kjer so prej živelj. Tu pa so se pričele zanje nove težave, kakršne se bodo ponovile vsepravos, v vsaki deželi, kjer so bili pognani s svojih poklicov, prodajan v domačij. Ko so se rumunski Židje vrnili v Bukarešto, so smatrali, da jim bo vrnjen, kar je bilo njihovega, predno so bili izgnani. Toda ne v prodajalnah, ne v pisarnah, ki so bile njihove, se jim ni nihče umaknil. Pritožili so se sovjetskemu poveljstvu, ki jim je odgovoril, da morajo svoje zadeve predložiti v rešitev priznani vladi, kajti rdeča armada se ne umešava v notranjo uredbo Rumunije.

Židje v Rumuniji so ostali razlaščeni. Bržkone se jim bo isto ugodilo v Nemčiji, na Poljskem, Madžarskem in povsod, kjer so jim pod fašizmom zapolnili imovino.

Obracačo se na Anglijo, a angleška vlada jim je postala z ozirom na njihno zahtevo po Palestini nepričakovana in od kar so židovski teroristi umorili v Kairu enega izmed tamkajšnjih vodilnih angleških državnikov, celo prav hladna. Še celo v Ameriki so Židje vsled svojih teroristov v Palestini in v Egiptu v sim-

LETALCI G. M. COLLINS iz New Orleansa se je moral vsled nerodnosti v stroju njegovega letala spustiti iz njega nekje v Burmi. Ko je padel na tla, je videl, da je v džungli. V divjinji je prebil 45 dni, predno so ga rešili. Ker je oslabil, so ga morali nesti iz nje, a humor si je ohranil in se smejal, ko so ga slišali.

KATKA ZUPANČIĆ:

IVERI

Govori dr. Kuharja

Rada bi napisala kaj drugoga, pa so bili Kuharjevi "govori domobranec" (svabobrancem) premočni, da bi mogla

Toda če je zakrivila in v kolikor je zakrivila (namreč SLS) vsled zadržanja nekaterih svojih odbornikov, da je sovražnik mogel dobiti Slovence za prizego zvestobe Hitlerju, potem je treba krivdo priznati, jo popraviti in storiti potrebljeno, da se uveljavlja strankino stališče pred nemškim in laškim vdomom... Naše gibanje nikdar ni poznalo v svoji sredi narodnih izdajalcev, in je odločena, da ne stopa v bodočnosti obremenjena z očitkom, da je" itd.

Zalostna slika našega ljudstva v stari domovini se nam vse bolj odkriva; v zgoraj omenjenih govorih se nam je odkrita že v grozotnih dimenzijah. Kajti kaj more biti za kakšen narod, posebno še za številčno majhen narod — kakor je na nesrečo naš — kaj more biti zanj hujšega, kot je bratomor na vojni?

Dr. Lojze Kuhar pa je tudi povedal, kdo jo je Nemcem pomagal zaneti. Obtožiti je moral Slovensko ljudsko stranko (SLS), v čije vodstvo je poleg Franca Snoja tudi on sam.

Dr. Kuhar, duhovnik, in Snojak, obavda sta še pred okupacijo pobegnila iz Slovenije. Ob uru težke preizkušnje nista bila navzoča, torej jima ne gre ne priznanje, ne graja ali celo odsoba.

Dr. Kuhar je po sedemnajstih mesecih nepretrganega molka prvič spet spregovoril na radu, to je 8. septembra 1944. Povedal je v svojem govoru, da je molčal "na željo, ki je prišla od tam". Čigava je bila tista želja, si lahko mislimo. Ali kdo nam more biti porok, da ne bi "na željo" tudi bil prisodel k Rupnikovi mizi?

In "Dan sramote in narodnega izdajstva" je bil 20. aprila. Kako, da je še po tem dnevu molčal okrogle štiri mesece? Težko si je namreč misliti, da ni, kot eden vplivnih voditeljev svoje stranke, dobil v teku dolgih štirih mesecev, kar je nad sestaj tednov, nobenega tozadnevnega obvestila iz domovine. In če bi bilo tako, bi to skoro gotovo povedal že v svoje opravici.

Sele septembra, ko je razkona Hitlerjeva "evropska trdnjava" pričela že na debelo razpadati, se je zgibalo njegovo srce: poslal je v domovino Snoja "da pomaga rešiti narodu čast, tisočernim mladim fantom na rokah in nogah" že prebit, toda stran mu še ni preboden — resi slovensko ljudstvo, resi stranko.

Bolgarija v pomoč Jugoslaviji

Ameriški urad za vojne informacije poroča v svojih noticah dne 17. nov., da se je Bolgarija odločila pomagati Jugoslaviji posebno z živilj.

Minister Dobri Tarpešev je v Sofiji oznanil, da bo dala Bolgarija to zimo Jugoslaviji 3.000 ton mokre, 3.000 ton fižola, in enako količino koruze in soli. Dalje 100 ton namiznega olja, 100 ton marmelade, 720.000 jaje in pa medu ter raznih drugih potrebskih.

partijah splošne javnosti veliko izgubili.

Po svojem številu so Židje v deželah, kjer so ob lastnino in ob pravice, posedovali veliko večje vrednote kot proporčno ostale prebivalstvo. Ni verjetno, da bi kaka zavezniška vlada zahtevala, naj se jim jih vrne. V zadnjih desetih ali dvajsetih letih so še skozi mnoge procese, da je sedaj že težko ugotoviti pravtne lastinske pravice.

Najboljše za Žide bo, ako ne bodo zahtevali nazaj svojih bank, trgovin, zemlje, in pa pisaren, v katerih so sedaj drugi odvetniki in drugi zdravnični, pač pa, da dobe enake pravice in se z drugimi vred zavrnijo potruditi živeti kot svobodni ljudje. Rusija bo bržkone zadržala, ki jim bi pomagala nazaj v njihova takozvana bogastva, ker je bila ona med prvimi, ki jih je vzel ne le njim, pač pa vsem prebivalcem. Tako je Rusija rešila židovski problem in v nji ne bo več progonov. Vsi morajo delati za vsakdanji kruh in Židje v USSR so se izkazali, da v takih uredbi prav lahko izhajajo.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Danes, ko to pišem, je Zahvalni dan. To je običajni praznik, kateri se praznuje v raznih deželah po svetu na različne dneve, toda namen je enak — da se poštajo naše in zahvali Bogu ali bogovom za vse dobrote, katerih si bili delčen skozi leto. Tu običaj praznovanja je silno star. Skoro gotovo je že crō-magnonski človek imel poseben dan v ta namen. Stari Druzi in Egipčani so imeli tak praznik, isto tako stari Židi in Babilonci. Tudi pri nas, v stari domovini smo imeli zahvalno nedeljo z latinsko peto mašo ter po maši štruklje ali mogoče še kaj boljšega. Nič ni torej čudnega, da smo se s tako lahko privadili tudi običajnemu ameriškemu zahvalnemu dnevu. Pečenie pure, purmana ali pa kokoski se nične ne brani in jaz bi bil zadnj, kateri bi oporekal taki segi. Tudi danes, ko sem se malo bolj pozno izkobacal s poselje in pogledal skozi okno na prvi sneg v sezoni, sem z veseljem konstatiral, da je to zelo lepa havada, samo škoda, da nimamo še več takih praznikov.

Letoski Zahvalni dan ni bil ravno vesel za vse ljudi široko deželo. V tisočih in tisočih družinah, to tudi v slovenskih, je bilo 23. nov. precej praznih sedežev. Šimov in hčera, kateri so raztreseni po vseh deželah sveta ni bilo na njih. Mnogo teh sedežev ostane praznih za zmaj. Kadar človek pomisli na to strašno tragedijo vojne, katere namen ni nič drugega kot destrukcija, takrat izgine vse veselje — samo-up da se iz teh hekomb pordoli nekaj boljšega, za katero bo človek v resnici hvaležen na svoj zahvalni dan, mu daje moč, da nadaljuje.

Spomini

V naših listih čitam, kako se ta ali oni rojak naenkrat spomni kakšnih zanimivih dogodkov iz svojega življenja. Stvari, katere so bile že napoč pozabljene v množici let, ki so pretekla od takrat, postanejo naenkrat živa dejstva, pa prime za pero in načrt. Tudi meni pridejo večkrat slabošči. Se ve, so stvari, katere je častih boljše, da jih človek ne zapisi. Jaz jih imam precej takih na vesti. Aki ko sem v "Proletarcu" z dne 15. novembra čital Katke Zupančičeve opis lava, me je spomnilo na mnoge stvari in mislim, da tudi marsikaterega drugega "jagra". Lov je nekaj, kar je menda vsakemu več ali manj prizoren. Dve stvari sta mi najbolj živo ostale v spominu: stara stenska ura s črnnimi železimi uteži, rumenim nihamom ter pozlačenim levom v osredju kazalnika in pa očetova puška zarjavila enocevka, katero se je nabasalo od sprejetih petelinov, ki je vselej zaskrial kadar si ga potegnil. Niti očetov šivalni stroj me ni takoj začimal kot sta me ta dva predmeta. Kadar očeta ni bilo doma, sem snel uru s stene, vzel dolgo kokošje pero in malo petroleja ter namazal kolesja. Ko sem jo spet obesil na steno, sem vrtil kazalce in ura je bila, da je bilo veselje. Seve, domaći so takoj vedeli, da sem jo namazal, kajti namesto počasi "bimbim" je bila "bimb-bimb". A puška je bila moje glavno veselje. Koliko batim mi je naložil oče, ko me je zatolil pri mojem delu. Odvij sem vse vijake, odločil sem cev od kopita in jo načelo zopet sestavil skupaj.

Prišedši v Ameriko sem moj prvi denar porabil za nakup dvočevke, katero imam še danes in z njim precej prepotoval v tej deželi. Kar se "jage" tiče, menda spadam bolj v tisto kategorijo, katerih se zajci ne boje preveč. Prva leta po prihodu v Chicago smo precej lovili. Philip Godina, Fred Zalaznik in še precej drugih fantov se getovo še spominja tistih časov. Zadnja leta pa pastrejamo samo poslušam. Nimač časa za lov. Katkin opis naših "jagrov" je imeniten.

Politika in državniki

Sedaj, ko se že vidi v daljavi konec vojske, - slišimo različne glasove, kakšna naj bo bodoča uredba Evrope. Nič ni torej čudnega, da se je tudi Vatikan in dočim država socialističnem beguncom in španskim republikancem z odrekjanjem viz in preskrbo transportacije največje ovire.

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

pal nestrpno.

"Ali ne vidite, da bom umrla?" Zatajila je solzo. Jaz na te besede nisem vedel kaj reči. Težko zadrževani jok je trepetal na njenih ustih, ko sem ji segel v reko.

"Drugič. Danes ni mogoče."

Grenkost je legla v mene, ko sem jo gledal skozi okno vlaka in opazoval njen brezupni smeh. Občutil sem v sebi in spoznal, da ta ženska v svojem bitvu ne more biti zlobna. Nadajo vizi prekletstvo ljubezni do mene, ki sem ji neenak in se druživa kot ogenj v voda. Ta hitro mi je bilo za marsikaj žal...

Ko se je premaknil vlak, je vzel robec in mi mahala z njim. Ko smo bili že daleč, sem videl, da je dela robec na obraz.

Od tistega dne, ko sva se z Lojzo razodela, je nastala med nami nepopravljiva razporoča. Kakor ubita dragocena vaza, ki je ni mogoče več popraviti. Naja mašila še s tako lepimi besedami in plemenito sentimentalnostjo, je zijala žoga in peko slednji dan.

Kadar sva bila skupaj, sva pozabila na vse. Kovala sva načrte in s hrepenjem pričakovala trenutka, da se združi na vese. V samotni uri je molčalo telo, pričela je govoriti vest.

Oglasała se je močnejše kot kdaj, v njenih očeh je padala najina vrednost vedno niže. Vprašal sem se:

"Pozabil si v eni minut, kako bo pozabil v vseh minutah do smrti? Zakaj v vseh minutah ne bo govorila kri."

Stresel sem se v tej misli.

Lojza pa mi je dejala odkrito:

"Ali veš, da neprestano mislim na vaj?"

Kakor ledena perot je legal hlad na naju, beseda se je zredčila, Lojzina bojazen zame se je podvajila.

Kako ne, ko se je še sama zase bala.

Prišla je jesen, pretekel je del zime. Gospojina pisma so

bila redka, rano je počasi prebolela, rešila se je smrti. Z Lojzo sva se videla porekoma, pišma so bila gostejša.

V dneh burje in snega sem občutil gorsko samoto. Navezam na peč in knjigo sem sanjal radost in muko.

V tiste ure puščobne navezosti nase sem mnogo premisljal. Po naravi sem tenkovesten, ako me življenje drugače ne gnete s svojo neugnano silo. Ta moja tenkovestnost se je tiste dni stopnjevala do meje, ki je dobivala znake abnormalnosti. Domisljal sem si, da sem grd človek in da imam nešteto napak, ki so prikrite mojim očem.

Če pregledujem redke zapiske tistih dni, vidim, da sem bil razdrapan bolj kot kdaj prej. Telo in duša sta se odpočila in nista vedela, na katero pot. Iz odseva preteklosti se je tvorila čudna pošastna slika in sijala daleč v prihodnost kot žaromet.

Poleg tega se je večal nemir v meni. Nemir človeka, ki je v kletki in išče izhoda. Trepet moža, ki išče ženske, ker je je njegovo telo navajeno — kot hrane in bedna duša misli, da se nikam drugam ne more naščiniti kot nanjo.

Kadar sem sanjal neznane podobe, je prišla Lizička kot senca mimo mene. Skoro nikoli me ni pogledala v obraz, njen nasmejani videc v strepelat. Moj Bog, saj sem trepetal še tedaj, ko sem videl sliko pol gole ženske v ilustrovanem listu.

V teh tihih, tisočerim ljudem neznanih mukah se je porajal zopet duševni človek iz mene. Človek, ki sprejema vase, ki preživlja v sebi in ustvarja. Zdele se mi je, da sem zrasel iz sebe in se gledam kakor na nedovršeno delo.

Noči so bile lepe. Skozi šest oken je svetila luna v sobo in risala silhuite golih dreves na pot, strop in stene. Vseokrog je ležal sneg, čisto nebo je sijalo kot diamant. V tisto strašno tihoto se je prebudila fantovska pesem. Lepa kot more biti lepa naša narodna pesem; glasovi so umirali kot od velikega hrepenjenja in ljubezni. Ne v besedah, ki so bile nedolžne, iz glasu je vela silna erotik, ki je plakala in vriskala.

Ob pesmi sem se vselej dvignil s postelje in jo spremljal s srečem, dokler ni ugasnila za vaso...

Minula je zima in priša je prva pomlad s skopnelimi traktami. Nemir v mojem telesu in moja duševna napetost sta bila jačja, močna kot nikoli poprej... Kako ne, ko se je še sama zase bala.

Prišla je jesen, pretekel je del zime. Gospojina pisma so

boljši pripravek pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KFRNOVO

Načrt čistoče z električno v povojni dobi

Ne saj... ne dima... ne prahu. To vam nudi kuhanje z električno. Je čisto kot električna luč. To je izredne važnosti, kadar si zamišljate vašo kuhanjo za vse življene.

Električni štedilnik ne bo zapustil prav nobenih umazanih sledi na vaših novo dekoriranih stenah in stropu. Zavesa na oknih bodo ostale čiste, isto bo s ponvami in lonci, umivali jih boste lahko z ostalo posodo. In štedilnik sam boste prav takoj z lahkoto umili kot porcelansko kuhiško mizo, vlažna cunja bo opravila to za vas v par sekundah.

Da, gospa Moderna, radovala se boste čistoče pri kuhi z električno... vse bo opravljeno hitro, lahko in ceneno. Zapišite si torej v memorandum vašega spomina: "Jaz moram imeti avtomatični električni štedilnik v moji povojni kuhanji."

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

IZKRAVANJE AMERIŠKIR CET na Filipinskih otokih napreduje vzdolj silnim japonskim naprom, da bi ga preprečili in pognali MacArthurja (v ospredju na lev) spet s Filipinov. "Vrnili sem se," je dejal, "in sedaj boste vi šli!"

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ta kolona je zadnjih par tednov izostala. Vzrokovan ne bom navajal, ker so eni in isti, in le ponavljanje. Torej k stvari.

Zaceli bomo s Clevelandom. Najbolj priden je bil John Krebil. Poslal je 51 naročnin, \$5 v sklad 300-terih, ki jih je prispeval Frank Podboršek in \$3 v tiskovni sklad, naročil je za začetek 200 koledarjev za klub št. 27 JSZ. Anton Jankovich je poslal še sest oglasov za koledar in naročilo za 50 izvodov.

"Big" Tone Tomšič, Oakland, Calif., je poslal še dve naročnini in \$2.75 v tiskovni sklad.

Anton Udojich, La Salle, Ill., je poslal 5 oglasov za koledar in naročilo za 50 izvodov.

John Sukle, Paonia, Colo., se še zmerom rad spomni Proletarca, katerega naročnik je nad 20 let. Obnovil je naročino in zraven poslal dve novi, naročil 55 izvodov koledarja. To je za začetek, pravi, ko te prodam, naročim druga.

Joseph Cvelbar, Sharon, Pa., je poslal 4 naročnine, \$1.50 v tiskovni sklad in 2 oglasa za koledar. Pravi, da se bo spomnil tudi na sklad 300-terih.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal 10 naročnin in \$2 v tiskovni sklad.

Anton Udovich, La Salle, Ill., je poslal 5 oglasov za koledar in naročilo za 50 izvodov.

John Tomšič, Oakland, Calif., je poslal še dve naročnini in \$2.75 v tiskovni sklad.

Frank Remitz, Rock Springs, Wyo., je poslal 6 naročnin in naročilo 25 koledarjev.

Anton Zornik v zapadni Pensylvaniji je bil zadnje čase menjeno preobložen z drugim delom in ni mogel posvetiti agitaciji toliko časa kot bi bilo potrebno. Poslal je \$10 v sklad 300-terih, ki sta jih prispevala Westmorelandská fed. SNP in Joseph Juvan, West Newton, in naročil 150 izvodov koledarja.

Doma smo bili slednje aktivni: Luka Groser 4 naročnine, Frank S. Tauchar 18%, Joško Ovn 2, Frank Zaitz 2 in Chas. Pogorelec 4 ter 39 oglasov za koledar.

Leo Zevnik, La Salle, Ill., je poslal še dve naročnini.

Frank Cvetan, Johnstown, Pa., je poslal 11 naročnin, \$1.75 v tiskovni sklad in naročilo za 125 izvodov koledarja.

Anton Shular, Arma, Kans., 4 naročnine in \$1 v tiskovni sklad.

Frank Klun, Chisholm, Min., je poslal 2 oglasa za koledar in dve novi naročnini.

Frank Klemenc, Brownston, W. Va., je obnovil naročino, poslal \$5 v sklad 300-terih, 80 v tiskovni sklad in naročilo za 6 koledarjev.

Joseph Jereb, Miami, Fla., je obnovil naročino, naročil koledar, poslal 75c v tiskovni sklad in \$5 v sklad 300-terih. Poslal nam je tudi izrek iz lokalnega časopisa, ki je prinesel opis in sliko njegovih treh sinov vojakov, ki so se vsi hkrati nahajali doma na dopustu. Bilo je to res družinsko veselje. Upamo, da bo še večje, ko se vsa družina spet snide po končani vojni.

Joseph Ovea, Springfield, Ill., je poslal 4 naročnine in \$2 v tiskovni sklad, ki jih je prispeval John Filipich, naročilo za 30 izvodov koledarja ter članske prispevke za klub 47 JSZ. Anton Gorenc je poslal \$5 s sklad 300-terih.

Lenhart Werdinek, Thomas, W. Va., je poslal 2 naročnini in naročilo za 9 izvodov koledarja.

John Teran, Ely, Min., 2 naročnini in prvo naročilo za koledar. Pošljite jih kmalu in ko te razprodram naročim druge, omenja v pisu.

Frank Volkar, Maple Heights, O., se je podal nekoliko na agitacijo, kot pravi, in rezultat je bil 11 naročnin, izmed katerih je 10 novih. Dobil je tudi \$1.50 v tiskovni sklad. Pri agitaciji mu je pomagal Frank Vrček. Obeta, da bo še skušal narediti kolikor bo mogel za razširjenje Proletarca. Obema hvala z ženiko.

To so cunje, je dejala in se pogladila z roko po obliku. "Kaj smo mi proti vam?"

Nasmehnil sem se... Ta večer sem mislil nanjo. Ne kot na svojo bodočo ženo, niti kot na svojo ljubico. Mislil sem na ženko... (Dalje prihodnjič.)

JUGOSLAVIJA BO DEMOKRATIČNA ZVEZNA DRŽAVA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

centralizmu prevladovala polnoma. Ako pa stopi v to zvezzo še Bolgarija, bodo Srbi v manjšini in njim v korist bo v taki državi sodelovati, namesto vladati v škodo drugim jugoslovanskim narodom, kot so to delali pred sedanjo vojno.

S tem dejstvom se bodo srbski reakcionarji težko spriznili, kar je razvidno iz njih intrig proti osvobodilni fronti, ki jih uganjajo v Ameriki, v Angliji, v Kairu in kjer že morejo. Toda rdeča armada, ki je pomagala osvojiti Beograd, bo skrbela, da stari srbski birokrati ne pridejo več v sedlo. Vsaka nova vlada v Jugoslaviji bo prijateljska Moskvi, ne pa strupeno sovražna, kot so bili velesrbski režimi do sedanje vojne.

Trst bo svobodna luka

AP poroča iz Moskve, da ako dobi Trst Jugoslavija, ga bo proglašila za svobodno luko v korist Avstrije, Čehoslovaške in Madžarske, kot je tem krajem služil pod Avstro-Ogrsko.

Isti vir iz Moskve poroča, da se bo Nemci, ki jih je bilo v Jugoslaviji okrog pol milijona, izselili.

Mnogim ni nič kaj po volji, ker je Jugoslavija prišla pod sovjetski vpliv. Tudi nekateri ameriški žurnalisti se pritožujejo, ker ali ne dobre dovoljenja za pot v Jugoslavijo, ali pa jim cenzura ne dovoljuje pošiljati iz nje poročil kakor jih napisajo.

John Sukle, Paonia, Colo., se še zmerom rad spomni Proletarca, katerega naročnik je nad 20 let. Obnovil je naročino in zraven poslal dve novi, naročil 55 izvodov koledarja. To je za začetek, pravi, ko te prodam, naročim druga.

John Sukle, Paonia, Colo., se še zmerom rad spomni Proletarca, katerega naročnik je nad 20 let. Obnovil je naročino in zraven poslal dve novi, naročil 55 izvodov koledarja. To je za začetek, pravi, ko te prodam, naročim druga.

John Sukle, Paonia, Colo., se še zmerom rad spomni Proletarca, katerega naročnik je nad 20 let. Obnovil je naročino in zraven poslal dve novi, naročil 55 izvodov koledarja. To je za začetek, pravi, ko te prodam, naročim druga.

Kar se tiče življenskih razmer, so v Jugoslaviji vsled dolgotrajne vojne in splošnega nerda skrajno mizerne. Izmed krajev, kjer ljudje umirajo od lakote, omenja Associated Press v poročilu iz Beograda in Moskve tudi Slovenijo. Rusija je poslala v Beograd za prvo silo 40.000 ton žita. Silne težave pri dostavljanju živil delajo prometna sredstva. Zeležniški promet je vsled razbitih mostov in zrušenih prog povsem ustavljen in tudi cestni promet je iz istih vzrokov skrajno oviran. Vzelo bo dolgo, predno bodo proge in ceste popravljene.

L. 1945. bo še manj mesa

Agrikulturni departement pravi, da bo v letu 1945 v tej devetih manj mesa kakor ga je bilo letos in vzrok je, ker so živinoreje znižali število govedi.

Jajc v letu 1945 ne bo manj kajkalo

Dočim poljedelski oddelek zvezne vlade straši ljudi, da bo v letu 1945 manj mesa kot ga je letos, pa zagotavlja, da bo toliko več jaje naprodaj in pa da jim bo cena nižja kakor letos.

Najboljši pripromoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KFRNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Noblova mirovna nagrada ne rej ta dežela, ki je bila v vojni bo letos nikomur oddana. smo z nami, in ki je izropala Slovenijo, prva deležna ameriške vladne pomoči, a Slovenija, ki se bori na zavezniški strani, pa pride zadnja na vrsto.

Klemen E. Vorošilov je slovit poveljnik, politik in revolucionar. Pa je v svoji visoki službi morda nekako zavzel in maršal Stalin ga je odslobil, da si sta si bila še pred revolucijo najožja prijatelja.

Katera fronta bo odločila vojno? General Eisenhower je preveroval, da bo zmago nad Hitlerjem izvojevala ameriška armada že to jesen. Ali saj pred božičem. In prav zares je zapadna fronta silno živa in nemške čete se upogibajo. A na vzhodni fronti je rdeča armada obstala ob Varsavi in skozi do Baltika. Ob Prusiji ji je zajezena pot. More le še na ogriske pusti in še tam se Hitler silovito upira.

Nemci so kazeni zaščitili, ker ni bilo nikogar izmed njih, ki se bi potegnil za podjarmljene, biceane, izropane narode. Ako bodo sedaj zmagovalci dvignili nad njimi "linčarsko justico", bo sicer to maledž na civilizaciji, ampak kar kdo seje, to žanje. Ni prav, da se svet vrati v take neugodne toke, ampak Nemci so spekulirali in ker jim ni šlo, nimajo vzroka, za pritožbe že se bo marsikdo maševel nad njimi. Saj se tega sami prav dobro zavedajo. Zato so tudi toliko budni v propagandi, češ, nikar ne umite, ako zmagate, najbolj kulturnega naroda... Ali z drugimi besedami — ne po nas, po barbarskih Rusih udarite, dokler je še čas...

Prejšnja liga narodov je dočakala v svojih piravilih Čehoslovaški in Jugoslaviji, kako lepo naj ravnata z narodnimi manjšinami (z Nemci in Italijani), a Italija pa je smela svobodno početi s pol milijona Slovencev in Hrvatov kar je hotela. Ali se bodo take pristnosti dogodile tudi sedaj? Prav lahko, kajti Italija vrta in vse, kar si lahko pridobi iz Mussolinijevih polomij, je zgolj na račun slovenskega naroda. Pravzaprav hoče vatikanska Italija v imenu katoličanstva podse ves slovenski in ves hravski narod. Ni čudno, če naši borce tam zdajo vse svoje upe na Moskvo.

V Rimu so monarhisti raznesli cirkular o Lenini in slikari prebivalcem grozote, ki jih dolete, če bo dinastija in cerkev zavrnena in "leninizem" zavlača. Letak je zelo "žaliv" in sovjetski vladi se je zdelo vredno pri zavezniškem poveljstvu v Italiji protestirati proti njemu, s kretinjo, da naj se ga zapleni in ustavi. Toda Angleži so rešili, da je po njihovem tolmačevanju, če so bile poslane za Jugoslavijo v severno Afriko, sedaj poslane Italiji. Tako bo to-

BOJNA LADJA IOWA (45,000 ton) je ogromna trdnjava, opremljena s 16 paljenimi topovi. To je eden najmodernejših in močnejših dreadnavov ameriške bojne mornarice. Gornja slika ga predstavlja v akciji.

nju osvobojeni del Italije sedaj demokratičen, torej je tam svoboda tiska in kjer lahko izdajejo v govor kakor misijo, je naravnno, da rečejo murskaj kar tej ali oni vladni ni všeč. Ne taki ne taki. In če ruski ni kaj prav, naj se torej spriznati z dejstvom, da demokracija v Italiji pomeni svobodo tudi za one, ki hočejo blati Lenina. Sicer v Italiji pravzaprav zavezniška cenzura kaj pridno hlasta, in Moskva bi storila boljše, če bi zahtevala tam več svobode tiski, namesto da je protestirala proti nji.

Patrioti so vsake sorte. Počasno v Franciji. Dr. Marcel Petiot v Parizu je bil pred soščem usled "masnega umora". Omamil in razrezal na kose je 63 ljudi. Zagovarjal se je, da so bili vsi ali Nemci, ali pa kolaboratorji. Ampak vendar, takega doktorja se upravičeno tudi drugi boje. In zato bo dr. Petiot, "patriotičen" kot je, v bodočnosti vse zvezne domestike, namesto da je protestirala proti nji.

Betrot, Mich. — V nedeljo 3. decembra ob 2. pop. bo seja v Slovenskem narodnem domu, 1715 John R., ker ima Slovenski dom prostore za ta dan odprtne. Važno je, da je navzoč vsak, kdor le more. Treba je vse potrebno pripraviti v ureditu za našo predstavo v nedeljo 10. decembra, ki naj bo izraz našega skupnega harmoničnega dela v prid bedni stari domovini.

"Črni trg", ki se v slovenščini ne glasi tako izrazito kakor angleški "black market", je na redil pred Zahvalnim dnevom precej dobička. Pokupil je punare in jih pod roko prodajal. Baje je "zaslužil" stotisočake. Slična igra se uganja s cigarami, prej pa z žganjem. To dočasa. A ljudje se vprašajo, čemu kontrola, zakaj plajuemo zano, če pa nič ne zadeže?

Ko Hitler pada, ne bo še konča fašizem. In dežele — to se pravi — dve glavni, se ne bortita toliko proti fašizmu kot le zoper Hitlerja. Moskva proti taki taktiki na svoj diplomatični način protestira, a ne kaj posebno uspešno, ker je tudi Švica uvrstila med fašistične dežele. Čemu se je Švica spozabila toliko, da je zapala prijateljstvo Moskve, o tem menda še ni bilo napisane nobene knjige. A napovedno je uvrščati Švico med dežele kot je Španija. Moskva si s tem ne dela nič dobrega. Ako lahko pametno ravna s svojo delikatno politiko v Jugoslaviji, čemu ne bi tudi v Švicari?

Samo nekaj republik v latinški Ameriki je pred to vojno priznalo, da je na svetu dežela, ki se imenuje USSR. Te so bile Kuba, Mehika, Costa Rica in Uruguay. Sedaj se jim je pridružila tudi Bolivijska in pa Chile želi, da pride v stike z državo, ki je pogazila svetost privatne svojine. Prav lahko se pripeti, da bo te počasnosti mnogim žal, kajti Moskva ni pri tem nič izgubila, sedaj pa se bo prizadetim lahko rezala v obraz.

Ko je Franco po 7. novembru Rooseveltu na zmagi, kaj ste si mislili? Morda prav nič. Vendar pa ostane resnica, da je Franco diktator Španije največ pre Rooseveltovo zaslugi. Ko je proglašil neutralnost v španski civilni vojni, sta si bila Hitler in Mussolini na jasnom, da imata v Španiji opraviti edino z republikani, ki ne bodo dobili iz-

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ

dne 6. oktobra 1944

Navzoči Filip Godina, Milan Medveshek, Fred A. Vider, Fr. Zaitz, John Rak, F. S. Tauehar, Angela Zaitz in Chas. Pogorelec. Ovem je sporocilo, da ne more priti. Predseduje Vider. Zapisnik prejšnje seje sprejet.

JDTB. — Upravnik Pogorelec je poročal: V avgustu in septembru smo dobili 32 novih naročnikov na list, ustavili pa smo ga med tem časom 21 naročnikom. Od teh jih je nekaj potem obnovilo naročino, ko so pogresili list. V teh dveh mesecih je obnovilo naročino 260 naročnikov, bodisi potom zastopnikov ali pa sami. Vsekakor je to dober rekord.

Koncem septembra smo imeli na banki \$1,446.26, na roki pa \$239.90, skupaj \$1,686.16. To je menda prvič, od kar sem pri listu, da ne rajzamo skozi poletje s precejsnjim dolgom.

Znatno sta nam v to ugodno stanje pomagali naši publikaciji Koledar in Majski glas, potem kampanja za nove naročnike lanskoga pol leta. ki je nam prinesla okrog 400 novih naročnikov, in zadnje čase pa še sklad dvestoterih, ki se razvija z dobrim rezultatom.

Naše redne obligacije danes (6. oktobra) so tiskarni \$419.42 in na dva tedna plače uredniku in upravniku. Razume se, da naše stare obveznosti še vedno obstojejo, to se uslužbencem, bivšim in sedanjim in pa \$300 SDC za posojilo.

Koledar. — Že na februarški seji smo razpravljali o ceni novembra letnika, pa smo to vprašanje odložili na jesen, ko bo razvidno, kolikšne bodo podprtive tiska in papirja v tiskarni in pa vezba. Torej je potrebno, da ponuditi vlado v bistvu za nadaljevanje Rusiji sovražnih režimov, se je odločila Poljska, o katerem pravijo, da je skromen človek in poštnejak. Toda zamejni socialisti ga ne priznavajo za voditelja, pač pa le za "orodje" Moskve. Morja je res to, a svojo nalogo vrši spretnejše in boljše, kar se v prid Rusije tiče, pa tudi v prid Poljske. Provizorična vlada v Lublinu bo torej ostala in težko, da se bodo poljski ministri iz Londona kda zselili v vlado, ki bo nastala v Varšavi.

Maurer pravi, da tudi Wanda Wasilewska ni več v milosti pri Stalini, dasi je v njegovi taktični napram Poljski največ pomagala. Zamerila pa se mu je iz povsem drugega vzroka. Ko se je Stalin odločil odlikovati poljskega generala Berlinga z redom Suvorova, ki je najvišji vojaški red v Sovjetski uniji, je Wanda Berlingu rekla, da se menda ja ne bo ponikal sprejeti takoj odlikovanje. Kajti Suvorov, ki ga učne knjige v Sovjetski uniji slikajo za najboljšega generala v ruski zgodovini, je v bitki pred Varšavo leta 1794 pokljal 32,000 Poljakov. Ampak general Berling je rekel, da bo tisti red vseeno vzel. Wanda je sla nato k Stalinu in mu rekla, naj nikar ne ponika poljskega naroda. Stalina je s tem ujezila in prišla v nemilost. A omenjenemu generalu pa je na to podelil le Leninov red.

Cisto lahko se je sprijaznil n. pr. s čehoslovaško vlado pod vodstvom Edvarda Beneše. Ne mara pa dosti slišati od poljske zamejne vlade, zato je pomagal ustanoviti novo v Moskvi in jo preselil v Lublin, in veri, da bo delala s sovjetsko vlado roka v roki.

Ta poljski osvobodilni odbor je bil od začetka, ko je Rusiji naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

"NOREC"

DRAMA V TREH DEJANJIH

BO VPRIZORJENA

V NEDELJO, DNE 10. DECEMBRA

v dvorani S.N.P.J. v Chicagu

KUPITE SI VSTOPNICE V PREDPRODAJII

šla silno trda, le nekako propaganda sredstvo. Prvotno je temu gibanju načeljevala poljska pisateljica Wanda Wasilewska, ki je živel v Moskvi. Ona se je s svojimi tovarisi pripravljala na dan, ko bo Poljska osvobojena in spet postala svobodna dežela. Pokojni diktator Josip Piščenski je bil Wanda Wasilewska krstni boter. Oba sta bila v radikalnem gibanju. Piščenski je pozneje postal diktator in zavzel Poljsko v napolašnem. Wanda pa je postala komunistka. Javnosti je postala znana s pisateljevanjem in pa v sled po roki z visokim sovjetskim uradnikom. Ona je bila v početku duhovna sila poljskega osvobodilnega odbora — namreč tiste, ki ga je negovala Moskva proti poljski zamejni vladi, katero sta negovali Churchill in Roosevelt.

In dočim so v poljski zamejni vladi zastopani socialisti, ki trdijo, da so le oni predstavniki vse poljske socialistične stranke, načeljuje tudi osvobodilni vladi v Lublinu socialist. Njegovo ime je Eduard Obsubka-Moravski, o katerem pravijo, da je skromen človek in poštnejak. Toda zamejni socialisti ga ne priznavajo za voditelja, pač pa le za "orodje" Moskve. Morja je res to, a svojo nalogo vrši spretnejše in boljše, kar se v prid Rusije tiče, pa tudi v prid Poljske. Provizorična vlada v Lublinu bo torej ostala in težko, da se bodo poljski ministri iz Londona kda zselili v vlado, ki bo nastala v Varšavi.

Maurer pravi, da tudi Wanda Wasilewska ni več v milosti pri Stalini, dasi je v njegovi taktični napram Poljski največ pomagala. Zamerila pa se mu je iz povsem drugega vzroka. Ko se je Stalin odločil odlikovati poljskega generala Berlinga z redom Suvorova, ki je najvišji vojaški red v Sovjetski uniji, je Wanda Berlingu rekla, da se menda ja ne bo ponikal sprejeti takoj odlikovanje. Kajti Suvorov, ki ga učne knjige v Sovjetski uniji slikajo za najboljšega generala v ruski zgodovini, je v bitki pred Varšavo leta 1794 pokljal 32,000 Poljakov. Ampak general Berling je rekel, da bo tisti red vseeno vzel. Wanda je sla nato k Stalinu in mu rekla, naj nikar ne ponika poljskega naroda. Stalina je s tem ujezila in prišla v nemilost. A omenjenemu generalu pa je na to podelil le Leninov red.

Po mnenju poznavalcev bo v boju zaradi bodoče Poljske zmagal Stalin in s tem njegov poljski odbor v Lublinu, zamejna vlada v Londonu pa bo postala stvar zgodovine.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto: \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četrto leto; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Noslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Lia Menton.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Relifna akcija WRFASSD

Iz New Yorka poročajo, da so denarni prispevki za relifno akcijo ZOJSA zadnji teden znašali skoraj nadaljnih \$50,000. Do 22. novembra je gotovina v fondu znašala že \$92,000. Prispevki, ki so jih poslali naši rojaki bodisi naravnost v glavnem uradu v New York ali pa potom SANSa, značajo \$36,590.01, od katere vsote je SANS odposlal \$24,321.76. Razume se, da v teh zneskih niso šteti darovi, ki so jih naši rojaki prispevali lokalnim odborom, v katerih sodelujejo tudi Hrvati, Srbi in Mace-

donci.

Ta teden smo prejeli največjo vsoto od podružnice št. 39 v Clevelandu, kjer se je 12. novembra zelo uspešen shod. Tajnica Mary Križmančič nam je poslala čeke v znesku \$2,946.75. K tej vsoti so prispevali z večjimi prispevkami naslednji: društvo Naprej št. 5 SNPJ \$500, naša zavedni rojak in podjetnik Peter Lustrik \$300, po \$100 pa dramatično društvo Ivan Cankar, društvo Lunder-Adamič št. 28 SNPJ, Joseph Jauch, Leopold Kushlan, John Pollock in soproga, Jos. in Agnes Zalokar ter družina Joseph Stefančič. Seznam teh in drugih darovalcev je objavljen v listih.

Podružnica št. 55, Strabane, Pa., se je zopet oglašila. Prispevek ta teden znaša \$570.27 ali \$1070.27 v dveh tednih.

Podružnica št. 12, West Aliquippa, Pa., je prispevala \$400. Tajnica sestra Gerzel poroča, da je rojak John Bizjak nabral \$50 v Ellwood Cityju (sam je daroval \$25, Peter Rahne \$20, Frank Dornik po \$5), ostalo pa so nabrale naše rojakinje v okolici.

Podružnica št. 65, Worcester, N. Y., nam je poslala znesek \$225 za relifno akcijo, podružnica št. 4, Johnstown, Pa., \$100 ter enako vsoto podružnica št. 10, Canton, Ohio. Iz Uniontowna, Pa., poroča tajnik podružnice št. 17, Louis Dornik, da so na seji člani darovali \$40. Federacija SNPJ za okraja Green in Fayette pa je prispevala \$10. Poslal nam je vsoto \$50. V Greensburgu, Pa., (št. 101) je tajnica podružnice Mary Russ nabrala \$23.15. V Criwitzu, Wis., pa sta tajnik podružnice John Shaffer in John Kavčič nabrala med rojaki \$54.50.

Pri podruž. št. 78 v Bridgeville, Pa., so nabrali in odposlali \$174.53. Naselbina Sygan je prispevala \$130.41, Bridgeville pa \$66. Za odpošiljanje oblike so potrošili \$21.88, poroča tajnica Amalia Horvat, ostanek

Vsem tem darovalcem in našim najlepša Zahvala.

Iz Hrtih je bilo zadnji teden podočano, da smo prejeli od lokalnega odbora v Waukeganu nadaljnjo vsoto \$120. Glasiti bi se moral \$1200. Tudi pri mimoografu tiskarski skrat pravrad nagaja. Prizadeti naj vzamejo to popravek na znanje.

Waukeganska naselbina je prispevala za našo relifno akcijo do danes \$2100.

Glede zbiranja oblike

Poročila, ki jih prejemamo iz raznih krajev, dokazujejo, da so se naši rojaki prav pridno odzvali v kampanji za zbiranje oblike in drugih potrebnosti za siromake v Jugoslaviji. Toda že nabrania količina raznovrstnega materiala še zdake ne zadostuje, da napolnimo našo kvotovo. Tudi ceneje je in dospe v New York precej hitro.

V koloni 15. nov. je bil izpuščen en odstavec, v katerem so bile navedene nekatere naselbine, ki so nam sporočile, koliko blaga so odposlate v New York.

Med temi je bila izpuščena naselbina Hermelin (iz Westmoreland County), Pa., ki je odposlala skoraj pol vagona raznovrstnega oblačila. Veliko se pri tem briga in dela lokalni tajnik SANs-a Anton Zornik. Na isti način je bila izpuščena naša naselbina v Sheboyganu, Wis. Sestra Marie Prisland, častna predsednica SANs-a v predsednici S2Z je sporočila, da so nabrali in odposlali že 2,220 funтов blaga v New York. (Če je slučajno bila izpuščena še kaka druga naselbina, nam blagovolite sporočite.)

V tem času nam naznajojo druge naselbine o uspehih svojega dela. Iz Sharona, Pa., so poslali naši ljudje 9 vrč oblike v teži 500 funtov, iz Eveleth, Minn., pa 60 velikih zabojev. V Johnstownu pridno delajo tudi pri podružnici št. 4. (O delu podružnice št. 53 smo že poročali.) Tajnica Mary Vidmar naznana, da sodelujejo skupaj s Hrvati in Srbi in so odposlali v skladisče nad 5 ton oblike. Iz Strabane, Pa., naznana tajnica Mary Tomšič, da so poleg delnarja \$1070.27 nakolektali tudi 2300 funtov dobrega oblačila in vse odposlali.

Brat Louis Zeleznikar, predsednik nadzornega odbora Sanasa, poroča iz Jolietta, da je odbor že odposlal 2251 funtov prav dobrega oblačila, toda nabiranje se nadaljuje. V ta namen je šolski nadzornik izdal poziv šolskim otrokom, da namirajo obliko za Jugoslavijo. Istočasno naznana sestra Josephine Erjavec, tajnica S2Z ter načelnica ženske sekcije, da sta sestri Ema Planinšek in Jennie Benedik nabrali po raznih trgovinah za najmanj \$350 vrednosti novih oblik. Poleg omenjenih pomagajo odboru tudi John L. Jevitz od društva ABZ in Frank Wedic, tajnik DSD. Kampagna za pobiranje oblike

je bila uveljavljena v vseh naseljih.

Naši rojaki so vseh naseljih

zbrali skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

Johnstown, Pa., ki je bila

zbrala skoraj \$100,000. Obrnimo pa pozornost na naselbino

NO. 1942.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL. November 29, 1944.

Wars Must End

For centuries the nations of Europe have lived in uneasy dread of war. The smaller countries, knowing they were only pawns in the war game and that no effort on their part could assure them peace, tried only to get the best possible working relationships with the key nations in the existing balances of power. Until war was mechanized, it did not completely divert nations from the pursuits of civilian life, and the dangers and horrors of war were largely restricted to those who did the actual fighting in the field. But today all that is changed. Today the whole nation goes to war. War's carnage may come to any part of the nation. War has become so expensive in both material and human tolls, so subversive of civilized life, so horrible for those behind the front—that we must find a way to put an end to wars.

In our national life we deny individuals the right to decide disputes by force or to take personal vengeance on their enemies. Affairs of "honor," not so long ago settled by duel, must now be referred to courts. This development has not restricted personal freedom, but it has assured community peace and freedom from violence. The community, in turn, assures personal freedom for all.

Twice already in this twentieth century the world has been at war. Our country had no choice but to defend itself against aggression. The record tells us in unmistakable terms that we cannot have peace unless we unite with other nations of goodwill to defend our right to have peace and to be freed from war's horrors.

It is, of course, equally plain that there is some danger in forming alliances which include nations with ideals and institutions that differ from ours. But all progress involves venture and risks. If we can rid ourselves of world war by setting up international agencies to deal with the causes of war and to nip any future aggression in the bud we cannot afford not to take the risk.

The risk involved is possible loss of free institutions. We shall have full opportunity to safeguard our free institutions if our international agencies are based on the right to representation and majority rule in making decisions. With representation fully accorded nations and groups affected by decisions, democratic nations will be able to present their views.

Increasingly, citizens of free countries must scrupulously perform their duties which are necessary to assure the maintenance of rights. The duties of free citizenship cannot be delegated to party members or office-holders. Unless the citizens know how to evaluate the services of those persons elected and appointed to places of service, democracy fails to achieve its purposes. With the development of world organization the responsibilities of citizens will increase.

It is high time to begin planning to fit ourselves for these new responsibilities in order that the United Nations shall increase opportunities for our democracy while at the same time protecting us against future war.

Our nation wants peace and freedom from war. A United Nations need not limit our sovereignty. And it is the only way in which we can attain our supreme objective—freedom from war. — American Federationist.

Backwardness in Texas

The unhappy people of Texas, represented in the United States Senate by a clown and in their own Governor's mansion by a Babbitt, may soon see their state university lose its standing as an accredited school. Responsibility for the university's plight rests with the board of regents appointed by Governor "Calculatin' Coke" Stevenson and his predecessor, "Pappy" O'Daniel. Seven of its nine members are either corporation lawyers or owners of vast corporate wealth, or both, and they run the University of Texas as if it were their private property and its faculty their employees. President Homer R. Rainey, a brave man and an articulate one, has finally been dismissed after struggling for five years to maintain academic decency at the university. The showdown came when two of the regents, as individuals, ordered Dr. Rainey to curtail his speaking engagements, "especially to religious groups." Dr. Rainey, a Baptist, announced publicly that the order had been received and would be disregarded. The day before his next speaking engagement he read to the faculty a statement recapitulating the sordid history of the board's interference with his administration—orders to remove professors because they were "personally unsatisfactory" to individual members of the board, the appointment of a dean without consulting him, the banning of books which met the personal disapproval of individual board members. A few days later he was dismissed. The faculty met and unanimously voted its confidence in him, the students marched on the State House, and the Association of University Professors made public its report on the dismissal of three economics professors, over Dr. Rainey's protests, in 1942. Dr. Ralph E. Hinckley, executive secretary of the association, said the dismissal of the three professors, and now of Dr. Rainey, "bodes ill" for the university. Governor Stevenson has the power to save Texas from the shame of Georgia and Mississippi. We hope he has the will.—The Nation.

Uncontrolled Capitalism No Longer Able To Meet The Needs Of The People

By RAYMOND HOFSES, Editor Reading Labor Advocate

To those who are certain to cry "sour grapes," we want say in advance that we didn't expect the election of Norman Thomas at any stage in the recent campaign. So we just can't have been disappointed on that score.

That's our preliminary statement to the claim that, while the Socialist candidates were rejected as expected and as usual, some of the things for which Socialists have been fighting for many years and the Socialist principle of a planned economy have, in a very real sense, been endorsed by the majority of Americans who voted Franklin D. Roosevelt into the White House for the fourth time.

Now that we are among those people who think we see a Socialist when we look at the President; we'll let Republicans and reactionaries generally have a corner on that hallucination.

But the fact can not be argued that ever since Roosevelt took office back in 1933, the government has been used as an instrument for planning the nation's economy to a greater degree than was ever considered compatible with "free" enterprise before that time.

Planning and control came because, as we Socialists have been pointing out for so many years

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

THE MARCH OF LABOR

Musicians Win a Smashing Victory

Subsidiaries of Radio Trust "Surrender Unconditionally" As "F. D." Refuses Further Aid in Attacks on Petrillo

Labor takes its hat off to James C. Petrillo, president of the Musicians' Union. He has won a great battle under conditions which would have caused a less courageous leader to run up the white flag.

Seldom in the history of trade unionism has the chief of any labor organization been subjected to such a barrage of undeserved criticism and appalling misrepresentation. The War Labor Board, the newspapers and magazines, a flock of paid propagandists and any number of political demagogues joined in the attack. Even the President of the United States was induced to give approval to the disreputable affair. Fortunately Mr. Roosevelt discovered, before it was too late, that he was being used to advance a very bad cause.

The "crime" committed by Petrillo was that he attempted to save the members of his union from economic catastrophe. Being a man of vision, he recognized that the making of "canned" music would eventually deprive thousands of musicians of a livelihood. So he proposed that the makers of records should put into a sort of unemployment insurance fund one-sixth of one cent for every record made.

The money thus secured, Mr. Petrillo agreed, should be used to supply various communities with free concerts of high-class music. Thus the American people would be taught to appreciate good music and the members of the Musicians' Union would be enabled to keep the wolf from the door.

More than a hundred small concerns agreed to the proposition, but the three big companies, subsidiaries of the Radio Trust, refused to go along. They enlisted the support of virtually every newspaper in the land. They induced the War Labor Board to order Petrillo to abandon his fight on the theory that he was "interfering" with the war effort—as silly an argument as was ever advanced by public officials in their right minds.

When Petrillo and his union refused to obey, the board called on President Roosevelt to take drastic action, but "F. D." refused when he was told by advisors, who had their feet on the ground, that the Labor Board didn't have a legal leg to stand on, because the making of records was manifestly not a part of the war effort.

So Mr. Roosevelt urged President Petrillo to be a "good sport" and all off the fight. The executive committee of the Musicians' Union refused to do anything of the kind, and the three big companies "surrendered unconditionally."

Now the record-making companies will contribute \$4,000,000 a year to the musicians' unemployment fund; there is no reason to advance the price to the consumer; millions of Americans will have additional opportunities to hear good music.

The big recording companies complain that "the government refused to enforce its order." Of course, the government refused, because the law of the land did not justify the order. In other words, the musicians were well within their legal rights and all the talk about Petrillo being a "czar" who flouted the statutes enacted by Congress was just unadulterated piffle.—Labor.

NANCY'S SANDWICH SPREAD

Ernie Bushmiller—United Feature Syndicate, Inc.

LESS MEAT IN 1945

An 8 per cent reduction in the amount of meat available to consumers in 1945, and even less in 1946, was predicted by the Department of Agriculture. The drop was attributed to the liquidation of cattle by livestock raisers.

Well, having tried a controlled economy, the people aren't likely to be frightened by that phase of the Socialist program any more. And that's a victory for the Socialist idea.

MORE EGGS NEXT YEAR

A more bountiful supply of eggs in 1945, at lower retail prices, was promised by the Bureau of Agricultural Economics.

IN THE WIND

From THE NATION

Education: The University of Alabama is on the War Department's list of approved schools giving correspondence courses to men in the armed forces. A Negro soldier in the Pacific applied for enrolment in a course that was not offered by any other school on the list. But the university refused to accept a Negro student even by mail.

Religion: Monsignor Fulton J. Sheen, in a speech at Boston, said the American family is disintegrating. "The family is higher in Russia than in the United States," he said, "and God looking down from heaven may be more pleased with Russia than with us."

Small business: The Federal Council of the Churches of Christ in America devotes most of its current bulletin, Information Service, to an article entitled Are Funerals Being Commercialized? The answer, given in details, is yes.

Interstate Commerce: The Regional Plan Association reports, "For every three New Jersey residents commuting to offices in New York there are now two New York residents traveling to jobs in New Jersey."

Brotherhood: A Nation subscriber in Florida passes on to us an anonymous handbill he found in his mail box, which maintains that Northern agitators "antagonize the black race against the white, until the Southern Negro is losing the only real friend he ever had—the Southern white man . . . The Thirteenth, Fourteenth, and Fifteenth amendments to the federal Constitution, shoved down the throat of a defeated and helpless South after the War Between the States, are to be literally enforced . . . While our boys fight all over the world for liberty, we lose it at home."

Sour Grapes: Time, which stressed the importance of the P. A. C. throughout the campaign, now implies (November 13, page 22) that Roosevelt's victory was due less to the P. A. C. than to Republican apathy.

Festung Europa: The conduct of Nazi soldiers in Denmark is such that the National Union of Trade and Office Clerks has organized a "convoy service" to escort girls home after work, and other organizations are planning to take similar precautions . . . The German Propaganda Ministry, for reasons of its own, has ordered all newspapers henceforth to print the texts of the Führer's speeches in small type. Some Berlin wits say the purpose is to keep people from reading between the lines.

OTTO MOVES FREELY

Otto of Hapsburg is again in the news. After the collapse of the ill-fated "Hapsburg Legion" in 1943, almost everybody forgot about Otto. But not his friends in the State Department. On November 2 the Archduke arrived in Lisbon, "allegedly," as Frederick Kuh cables PM, "in possession of assurances from the U. S. A. that he would be allowed to return to Austria when that country was freed." It is really touching—this eagerness of our officials in Washington to see that European emigres who desire to return to Europe are given all the necessary facilities. But it would be still more praiseworthy if equal facilities were extended to those who are not of royal blood. While Archduke Otto found it easy to settle the usually complicated problems of exit permits, visas, and transportation, Julius Deutsch, the Austrian Socialist leader, has been waiting for months and months, according to our information, to leave for England. Many well-known anti-Fascist Italians have been denied permission to go back, to say nothing of Spanish Republicans. In order to travel through Allied countries today, a Spaniard must be a pro-Nazi Franco agent, like those who compose the Spanish delegation to the International Aviation Conference in Chicago, and whose presence there has provided one of the motives for Russia's refusal to participate. Yesterday Carol of Rumania; today Otto. Freedom of movement for kings and archdukes, but not for anti-fascists.—The Nation.

United States proposals contrasted sharply with those of the British. A. A. Berle Jr., chairman of the U. S. delegation, insisted that: "The U. S. believes in and asserts the rule that each country has a right to maintain sovereignty of the air . . . There can be no question of alienating or qualifying this sovereignty."

USA therefore proposed a competitive struggle in the realm of civil aviation. Minimum safety regulations and the like. Mr. Berle accepted, but on the question of sovereignty he was explicit. There are two explanations of this clash in attitude between the free enterprise nations. The first is that British capitalism has evolved to a point at which government-regulated cartels express the best interests of the businesses concerned. The second and more likely explanation is that British economy can defend its relatively

Law and Order for What?

Conflicts now under way in much of liberated Europe between forces of "law and order" on the one hand and various resistance groups on the other present a difficult problem to the Allies. They should serve as a warning of problems that should be avoided inside Germany after victory.

In Belgium, as in Greece, Allied authorities support disarmament of the members of popular resistance movements. Particularly in Belgium, as a field of vital military operations, this is probably unavoidable. The same would hold true if opposition to the Netherlands government should lead to outbreaks.

Yet more than the essential conditions of immediate military operations is involved. Opposition to the Pierlot government of Belgium is strong and is by no means confined to Communists. Similar criticism of Queen Wilhelmina's Dutch government, coupled with cries for "more economic democracy," appears to be widespread. Obviously, it is not the rightful task of the Allies to perpetuate any government in liberated territory; in effect, however, when we enforce law and order as a military necessity, we support the existing government. Nor can popular confidence in Allied motives for this be enhanced by memories of Giraudoux in North Africa, Badoglio in Italy or Mr. Churchill's predilection for royalism and reaction in other lands.

There can be a great difference when Germany is occupied. "Law and order" will not then be necessary to win battles. Yet it is next to impossible to believe that it would not be basic in any Allied military government. For Army rule is always wedded to it.

That is an important reason why the actual military occupation and government of Germany should not be prolonged beyond the period necessary to disarm the enemy, punish war criminals and set up a working program for detection and control to prevent rearmament. Germany may or may not produce in early years the democratic revolution which must be had if she ever is to be a peaceful country. But prolongation of military government—with or without Robert Murphy as American political adviser—would weight the scales for reactionary forces.—The Chicago Sun.

Man-hours of Work Lost in the Recent Campaign

Now that the election is over and a national leader has been selected by majority decision of all the people (with the exception of those who were barred from voting by sectional prejudice) the entire country can again turn its undivided attention to winning the war. We venture to say that more man-hours of work were lost to the general war effort during the past few months, and particularly during the past few weeks, because of political campaigns—national, state and local—which were lost because of strikes in all the months before, although, happily, it wasn't the workers who took time out to make political hay while the sun shone.

Congress hasn't done a lick of work since the political campaign proper got under way. Most of the forty-eight Governors of our States, together with their deputy State officials, have had little time in recent weeks for anything else but campaign matters, while several of them became virtual strangers in their own home States, so often or so long were they absent therefrom in the interests of their party. Counties lost the services of their top officials, and cities their mayors, for weeks on end as the battle of politics waged fast and furious throughout the length and breadth of the land, and even the Chief Executive of our nation was forced (in self defense) to take an active part in it, though his office carries more of the war burden, measured in terms of immediate responsibility for the prosecution of the war, than any outside the military forces.—The Brewery Worker.

A Clash Between Free Enterprise Nations for a Lucrative Air Roads

By SCOTT NEARING

Great Britain and the USA are the only two powerful countries that will stand for free enterprise and competitive capitalism. They are far from agreement, however, on the way in which free enterprise should operate.

British delegates at the Chicago conference on civil aviation have proposed that the world's most lucrative air routes across the North Atlantic be divided on a 50-50 basis so far as Britain and USA are concerned; that there be established a British and an American private monopoly or cartel and that these cartels reach a working agreement under a competent world air authority. This world authority would be empowered to determine air routes, decide national traffic quotas, supervise rates and administer other matters concerned with air travel. The proposed air authority would have far more control over civil aviation than the existing Universal Postal Union has over the world's postal system. Australian and New Zealand delegations went so far as to propose international ownership of airways.

United States proposals contrasted sharply with those of the British. A. A. Berle Jr., chairman of the U. S. delegation, insisted that: "The U. S. believes in and asserts the rule that each country has a right to maintain sovereignty of the air . . . There can be no question of alienating or qualifying this sovereignty."

USA therefore proposed a competitive struggle in the realm of civil aviation. Minimum safety regulations and the like. Mr. Berle accepted, but on the question of sovereignty he was explicit.

There are two explanations of this clash in attitude between the free enterprise nations. The first is that British capitalism has evolved to a point at which government-regulated cartels express the best interests of the businesses concerned. The second and more likely explanation is that British economy can defend its relatively

inferior position as compared with USA by active government backing of private business.

The second explanation is rendered all the more probable by the proposal, broached by Prime Minister Churchill at Quebec, and now under discussion at Washington, to have the US government lend the British government a supply of non-military goods (worth from \$2.5 billion to \$6.5 billion) that the British can sell in their export trade. J. Maynard Keynes, British Treasury advisor, is reported to be heading the British delegation that is carrying on the negotiations for a USA treasury subsidy to British economy.

Whatever the correct explanation of the conflicting points of view, it is increasingly evident that British business is prepared to advocate and accept a large measure of collaboration between government and business, while USA business interests stand for a greater degree of business autonomy and a very high standard of national sovereignty.

5-Cent Cigar Coming Back; But Going to Cost 7½¢

Cigar manufacturers have won their "sitdown" strike for higher prices. The Office of Price Administration this week revised ceilings upward. Cigars which formerly sold at 5 cents thereafter will cost 7½ cents, 10-cent cigars will be two for 29 cents, and 25-cent brands sell at two for 65 cents.

The change was necessary, according to Chester Bowles, O. P. A. chieftain, to bring back into the market lower-priced cigars. He contended it would result in a saving to consumers of about \$50,000 a year.

Bowles admitted that smokers had been forced to pay 15 cents and over for cigars that formerly were in the low-price range. No one has gone to jail for this robbery.